

**ՀԱՊԿ-Ն ՀՀ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ. ՀԵՏԵՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ
ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ (2005-2010թթ.)**

Հարավային Կովկասում ԽՍՀՄ փլուզման հետևանքով ստեղծված աշխարհաքաղաքական վակուումի, ժամանակակից պետական կառույցներ չլինելու և ուժգնացող էթնոքաղաքական հակամարտությունների պայմաններում Հայաստանի Հանրապետությունը վերսկսեց, իսկ պետական շինարարության որոշ կարևորագույն ոլորտներում դատարկ էջից մեկնարկեց կենսունակ պետականության կերտման մրցավազքը: Դատարկ էջի իրավիճակն առաջին հերթին վերաբերում էր Հայաստանի Հանրապետության արտաքին քաղաքական կառույցների ստեղծմանն ու կայացմանը, ապա նաև ժամանակի թելադրանքով՝ դրանց կատարելագործմանը: Հաշվի առնելով այն պարզ հանգամանքը, որ ինչպես երկրի արտաքին քաղաքական ու սոցիալ-տնտեսական ոլորտների կառավարման համակարգի, այնպես էլ դրանց ուրույն մաս կազմող պաշտպանական բնագավառի բարեփոխումները պետք է ծառայեն ազգային շահերի իրականացմանը՝ Հայաստանի Հանրապետությունը որդեգրեց պաշտպանական ոլորտի բարեփոխումների մի այնպիսի ճանապարհ, որը, ի վերջո, տրամաբանորեն ուղղված էր այդ ոլորտի հնարավորինս մոտեցմանը արդի լավագույն միջազգային ստանդարտներին: Սա այդ ժամանակաշրջանի ամենահիմնական հրամայականն էր:

Բանալի բառեր և արտահայտություններ՝ ՀԱՊԿ, ազգային անվտանգություն, ռազմական անվտանգություն, ավանդական սպառնալիքներ, պաշտպանական բարեփոխումներ, ռեալիզմ:

20-րդ դարի վերջին Հայաստա-

նի մերձակա տարածքներում ի հայտ եկան անվտանգության համար ներտարածաշրջանային և արտատարածաշրջանային սպառնալիքներ: Ներտարածաշրջանային սպառնալիքներն առավելապես պայմանավորված էին տարածաշրջանում առկա ազգամիջյան հակամարտություններով, զինված բախումներով: Արտատարածաշրջանային սպառնալիքները հիմնականում բխում էին տարածաշրջանի նկատմամբ բոլոր հիմնական ուժային կենտրոններում առկա շահերի խաչաձևումից: Էթնիկական հակամարտությունները, ներքին բախումները և ռազմական գործողությունները սահմանակից պետություններում Հայաստանի համար կարող էին ներկայացնել (այժմ նույնպես նման վտանգ կա) տարաբնույթ սպառնալիքներ՝ տարանցիկ ենթակառուցվածքների դեմ դիվերսիոն գործողություններից մինչև հարևան պետություններում ծավալվող ռազմական գործողությունների անդրսահմանային ներագդեցությունները¹:

Այսպիսի հանգամանքներում Հայաստանի Հանրապետությունը գործնականորեն անցավ ազգային անվտանգության ապահովման նպատակների իրականացման բուն գործընթացին՝ մասնավորապես ինտեգրվելով միջազգային և տարածաշրջանային անվտանգության մի շարք համակարգերի:

Հայաստանը տարածաշրջանային և համաշխարհային ներգրավման գործընթացներին մասնակցող երկիր է և իրեն

1 Տե՛ս ՀՀ ազգային անվտանգության ռազմավարություն, www.mil.am/1297157753:

դիտում է որպես տարածաշրջանում և միջազգային ասպարեզում տեղի ունեցող գործընթացների լիիրավ մասնակից: Ներգրավվածությունը ենթադրում է մասնակցություն միջազգային ասպարեզում ընթացող այն զարգացումներին, որոնց համահունչ են Հայաստանի որդեգրած նպատակները¹: Այս տեսանկյունից Հայաստանի Հանրապետությունը ներգրավվեց նաև Հավաքական անվտանգության մասին կազմակերպությանը՝ հետագայում խորացնելով համագործակցությունը այդ կազմակերպության շրջանակներում:

Հայաստանը Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպության հիմնադիր անդամ է: Պայմանագրի գլխավոր նպատակն է միասնական ուժերով կանխել, իսկ անհրաժեշտության դեպքում վերացնել մասնակից պետությունների դեմ ուղղված ռազմական սպառնալիքը: Անդամակցությունը ՀԱՊԿ-ին Հայաստանի անվտանգության ապահովման բաղադրիչներից է, որն ապահովվում է անդամ-պետությունների միջև բազմակողմ կապերի շնորհիվ: Պայմանագրի ռազմական բաղադրիչն արտոնյալ պայմաններ է ընձեռում անդամ-պետություններին ռազմատեխնիկական մատակարարումների հարցում, ինչն առաջնային կարևորություն ունի Հայաստանի համար: ՀԱՊԿ ռազմական բաղադրիչի զարգացումը միտված է անդամ-պետությունների միջև ռազմական համագործակցության գործունե մեխանիզմների ստեղծմանն ու կայացմանը, միջազգային սպառնալիքների՝ ահաբեկչության, թմրանյութերի և զենքի անօրինական շրջանառության դեմ պայքարի արդյունավետ միջոցների ստեղծմանը, այս ասպարեզում տեղեկատվության փոխանակմանը:

ՀՀ Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպության ակտիվ անդամ է և գործնական մասնակցություն է ունենում Հավաքական

անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպության ծրագրերին, ինչպիսիք են՝

ա) ռազմական քաղաքականության հիմնական ուղղությունների մշակումը.

բ) տարածաշրջանային սկզբունքով հավաքական անվտանգության համակարգի զարգացումը.

գ) ԱՊՀ և ՀԱՊԿ հակաօդային պաշտպանության համակարգի կատարելագործումը.

դ) ռազմատեխնիկական համագործակցությունը.

ե) ռազմական ենթակառուցվածքների զարգացումը.

զ) ռազմական կադրերի պատրաստումը և ռազմական գիտությունը.

է) միջազգային ահաբեկչության և այլ միջազգային հանցագործությունների դեմ պայքարը.

ը) երկկողմ ձևաչափով համագործակցությունը ՀԱՊԿ անդամ պետությունների հետ²:

Նշված բոլոր ուղղություններով Հայաստանի Հանրապետությունը ակտիվ համագործակցություն է ծավալում: Դրավառ ապացույցը ՀԱՊԿ գլխավոր քարտուղար Նիկոլայ Բորդյուժայի հետևյալ միտքն է. «Հայաստանի Հանրապետությունը ՀԱՊԿ-ի անդամ պետությունների դաշնակցային հարաբերությունների համակարգում հուսալի, ժամանակով ստուգված գործընկեր է: Նա հանգուցային դեր է խաղում կոլեկտիվ անվտանգության Կովկասյան տարածաշրջանի գործերի միացյալ խմբավորման կազմում, արտաքին քաղաքականության հարցերում, ակտիվորեն համագործակցում է այլ անդամ պետությունների հետ՝ հակազդելով արդի սպառնալիքներին և մարտահրավերներին: Այդ բոլոր գործերում մեր հայ ընկերները և գործընկերները աչքի են ընկնում նախաձեռնողականությամբ, ընդունված որոշումների

1 Տե՛ս նույն տեղում, www.mil.am/1297157753

2 Տե՛ս ՀՀ Ռազմական դոկտրին, www.mil.am/Est-tristique-auctor-mus-pulvinar-parturient-ac

իրականացման համար բարձր պատասխանատվությամբ, ՀԱՊԿ-ի ձևաչափում ինտեգրման գործընթացների հետագա խորացման պատրաստակամությամբ¹»:

Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագիրը ստորագրելիս ՀՀ-ն այն դիտում էր որպես ներդրում համաեվրոպական անվտանգության ու կայունության ամրապնդման գործում և Ասիայի ու Եվրոպայի կոլեկտիվ անվտանգության համակարգի բաղկացուցիչ մաս: Հայաստանը ելնում էր այն բանից, որ առձակատման հաղթահարման, ռազմական ոլորտում գործընկերության ու բազմակողմանի համագործակցության ընդլայնման և վստահության ամրապնդման, միջուկային ու սովորական սպառազինության կրճատման հետևանքով ստեղծվում են բարենպաստ պայմաններ՝ միջազգային խնդիրներ լուծելիս ուժի կիրառումից հրաժարվելու համար: Մասնակցելով անվտանգության նոր կառույցի ստեղծմանը՝ ՀՀ-ն նպատակ ուներ ապահովելու իր անվտանգությունը և նվազեցնելու ռազմական ծախսերը՝ հաշվի առնելով ռազմական ենթակառուցվածքների և գիտահետազոտական ու ռազմաուսմանական բազայի առկայությունը, սպառազինության և ռազմական տեխնիկայի միատիպությունը, պաշտպանական ոլորտի ձեռնարկությունների պահպանված համագործակցությունը: ՀՀ-ն պլանավորում էր պայմանագրի շրջանակներում կազմակերպել մասնակից պետությունների հետ ավելի սերտ համագործակցություն նաև երկկողմ հիմունքներով²: Թե ինչքանով արդարացան այս սպասումները, որքանով էր ՀԱՊԿ ինտեգրումը արդյունավետ ՀՀ համար, կփորձենք պատասխանել հետագա շարադրանքում՝ ՀԱՊԿ շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետության բազմակողմանի համագործակցությունը ներկայացնելով վերլուծական

մոտեցմամբ:

2001թ. մայիսին Երևանում տեղի ունեցած Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպության ՀԱԽ նստաշրջանի ժամանակ որոշում ընդունվեց ռոտացիոն կարգով ՀԱԽ-ում նախագահելու մասին: Քանի որ հանդիպումը տեղի էր ունենում Երևանում, նախագահ ընտրվեց Ռոբերտ Քոչարյան: ՀՀ նախագահության ընթացքում զգալի աշխատանքներ են կատարվել: Մասնավորապես ընդունվել են կազմակերպության զարգացման ուղղությունը երկարաժամկետ հեռանկարով կանխորոշող այնպիսի կարևոր փաստաթղթեր, ինչպիսիք են Հավաքական անվտանգության խորհրդի որոշումը ՀԱԽ-ի կանոնադրության նոր խմբագրման մասին և Խորհրդի մարմինների կանոնադրությունները պայմանագրի շրջանակներում ծավալված համագործակցության արդի փուլի խնդիրներին համապատասխանեցնելու անհրաժեշտության վերաբերյալ, Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի մասնակից պետությունների կոլեկտիվ անվտանգության համակարգի ուժերի և միջոցների ձևավորման ու գործառնման կարգի մասին արձանագրությունը, որի հիմքում դրված է Հավաքական անվտանգության համակարգի ձևավորման տարածաշրջանային սկզբունքը, և ըստ որի՝ սահմանվել են Հավաքական անվտանգության տարածաշրջանները, Հավաքական անվտանգության Կենտրոնասիական տարածաշրջանի արագ ծավալման Հավաքական ուժերի Կանոնադրությունը և այլն³:

Լինելով ՀԱՊԿ շրջանակներում ինտեգրացիոն գործընթացների խորացման հարցում ակտիվ մասնակից՝ Հայաստանի Հանրապետությունը համագործակցությունն իրականացնում է նաև երկկողմ ձևաչափով: Ասվածը նախ և առաջ վերաբերում է ՀՀ-ՌԻ փոխգործակցությանը: Այս մասին նշել է նաև ՀՀ Պաշտպա-

1 www.newsarmenia.ru/exclusive/20070118/41627762.html).

2 Տե՛ս «Հայկական բանակ», 4(58).2008, էջ 76

3 Տե՛ս «Հայկական բանակ», 4(58).2008, էջ 74-75

նության նախարար Սեյրան Օհանյանը՝ «Ինտերֆակս» գործակալությանը տված բացառիկ հարցազրույցի ժամանակ. «Ինձ համար հաճելի է նշել, որ Հայաստանի Հանրապետության և Ռուսաստանի Դաշնության միջև ռազմատեխնիկական համագործակցությունը, որը ելնում է մեր պետությունների երկարաժամկետ ռազմավարական շահերից, բավական բարձր մակարդակի է հասել և շարունակում է զարգանալ՝ ի բարօրություն մեր ժողովուրդների: Մեր երկրների միջև գոյություն ունեցող իրավապայմանագրային բազան, որը իրենից ներկայացնում է շուրջ 160 միջպետական, միջկառավարական և միջգերատեսչական պայմանագրերի մի համալիր, դրա վառ ապացույցն է հանդիսանում: Խոսելով հայ-ռուսական ռազմա-տեխնիկական համագործակցության մասին՝ պետք է նշեմ, որ այն համապատասխանում է Հայաստանի շահերին և ծառայում է որպես տարածաշրջանային անվտանգության ապահովման երաշխիք: Հայաստանի Հանրապետության տարածքում տեղաբաշխված 102-րդ ռուսական բազան՝ իր կազմի մեջ մտնող Հակաօդային պաշտպանության համակարգով և ավիացիայով, ՀՀ զինված ուժերի հետ միասին իրականացնում են մեր սահմաններով անցնող ԱՊՀ օդային սահմանի անվտանգության ապահովման գործընթացը: ՀՀ զինված ուժերի մարտական պատրաստականությունը բարձր մակարդակի վրա պահպանելը Հարավային Կովկասի անվտանգության պահպանման համար լրացուցիչ գործոն է հանդիսանում, ինչն էլ իր հերթին համապատասխանում է ինչպես Հայաստանի Հանրապետության, այնպես էլ ՀԱՊԿ անդամ պետությունների երկարաժամկետ շահերին»¹:

ՀՀ տարածքում ռուսական ռազմակայանի տեղակայման մասին պայմանագիրը Ռուսաստանի Դաշնության Պետդուսման վավերացրել է 1997թ.ապրիլի 18-ին՝

370 կողմ, 5 դեմ և 1 ձեռնպահ քվեարկությամբ²: Այսօր այդ ռազմակայանում պաշտոնական տեղեկատվության համաձայն տեղակայված է շուրջ 100 տանկ, 300 զրահամեքենա և 4000 զինվոր³: 2010թ. օգոստոսին նոր համաձայնագիր ստորագրվեց ռուսական ռազմակայանի՝ Հայաստանում գտնվելու ժամկետը 49 տարով երկարացնելու մասին: Վերջինս փոփոխություններ է մտցնում Հայաստանի Հանրապետության և Ռուսաստանի Դաշնության միջև 1995թ. մարտի 16-ին ստորագրված պայմանագրի մեջ: Հայաստանի տարածքում գտնվող ռուսական 102-րդ ռազմակայանը ՀՀ զինված ուժերի հետ միասին հանդիսանում են Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպության՝ պատասխանատվության գոտի հանդիսացող Հարավկովկասյան տարածաշրջանի անվտանգության ապահովման գործում կարևոր մեխանիզմ:

Ինչ վերաբերում է ՀԱՊԿ շրջանակներում այլ անդամ պետությունների հետ ընթացող երկկողմ համագործակցությանը, պետք է նշել, որ հիմնական ուղղություններից մեկը ռազմական կադրերի պատրաստումն է: Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպության Պաշտպանության նախարարների մակարդակով համաձայնագիր է ստորագրվել, որի համաձայն՝ անդամ պետությունների ռազմաուսմանական հիմնարկություններում ՀՀ քաղաքացիները կարող են ուսանել անվճար և արտոնյալ պայմաններով: Մասնավորապես Ռուսաստանի Դաշնությունում նմանատիպ 45 հիմնարկություն կա, Բելոռուսում՝ 6, Ղազախստանում՝ 3, և Տաջիկստանում ու Ղրղզստանում՝ մեկական⁴:

Ընդհանրապես՝ ՀՀ շատ ակտիվ է Հավաքական անվտանգության պայմա-

1 Տե՛ս www.interfax.ru/politics/

2 Տե՛ս Ժ. Մանուկյան, «ԱՊՀ ռազմաքաղաքական և սոցիալ-տնտեսական ոլորտներում (1995-2001թթ.)», էջ 92

3 www.nationalidea.am/publications.php?id=4514&l=A

4 Տե՛ս www.odkb.gov.ru/start/indexpage.htm

նագրի կազմակերպության ռազմական բաղկացուցիչի շրջանակում ընթացող համագործակցության առումով: Այլ անդամ պետությունների ռազմական խմբավորումների հետ ՀՀ Զինված ուժերի որոշ ստորաբաժանումներ մասնակցել են «Ռուբեժ», «Կոբալտ», «Փոխգործակցություն» ամենամյա հրամանատարաշտաբային գորավարժություններին: Մասնավորապես՝ 2008թ. հունիս-օգոստոս ամիսներին Հայաստանում անցկացվեց «Հայաստանի Հանրապետության ինքնիշխանության և տարածքային ամբողջականության համատեղ պաշտպանության գործողության նախապատրաստում և անցկացում» թեմայով ՀԱՊԿ անդամ պետությունների համատեղ հրամանատարաշտաբային գորավարժությունը, որը հնարավորություն ընձեռեց գործնական առումով ստուգելու Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի 4-րդ հոդվածով նախատեսված անդամ պետությունների հավաքական պաշտպանության պատրաստվածությունը, ինչպես նաև մշակելու Հայաստանի հանդեպ ագրեսիայի սպառնալիքի կամ ագրեսիայի ակտի դեպքում ՀՀ պետական կառավարման մարմինների կողմից ձեռնարկվելիք միջոցները¹: Զորավարժությանը մասնակցում էին շուրջ 2500 զինծառայող Հայաստանից ու Ռուսաստանից: Զորավարժության ընթացքում գործարկվել են զրահատեխնիկա, զենիթային միջոցներ, Հակաօդային պաշտպանության համակարգեր, ավիացիա: «Կոբալտ» գորավարժությանը Հայաստանի Հանրապետությունից մասնակցում է Օպերատիվ արձագանքման հավաքական ուժերի կազմի մեջ մտնող հատուկ նշանակության ջոկատը: Զորավարժության հիմնական նպատակը ահաբեկչության դեմ պայքարի հարցում անդամ պետությունների համապատասխան ստորաբաժանումների պատրաստվածության

կատարելագործումն է, ինչպես նաև այս հարցում ընդհանուր միջոցների համադասումն ու կիրառումը:

Ինչ վերաբերում է «Փոխգործակցություն» գորավարժությանը, նշենք, որ այն անցկացվում է 2009թ-ից՝ ելնելով նույն թվականի հունիսի 14-ին Արագ արձագանքման հավաքական ուժերի ստեղծման փաստից: 2009թ. անցկացված հրամանատարաշտաբային գորավարժությունում, որը տեղի է ունեցել Ղազախստանում գտնվող Մատիբուլակ գորավարժարանում, Հայաստանի Հանրապետությունը ներկայացնում էին Պաշտպանության նախարարության 10 սպաներից բաղկացած օպերատիվ խմբավորման հետ միասին մոտոհրաձգային բրիգադից հատկացված 94 զինծառայողներ²:

ՀՀ-ը Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպությունում նախագահելու մասին խոսելիս պետք է նշել, որ նախագահելու ժամանակահատվածներում շատ կարևոր որոշումներ են ընդունվել: Բավական է դրանց շարքում նշել Արագ ծավալման հավաքական ուժերի Կենտրոնասիական հատվածի և Արագ արձագանքման հավաքական ուժերի ստեղծման փաստը, և ակնհայտ կդառնա Կազմակերպության շրջանակում Հայաստանի ակտիվ դերի դրսևորումը: Այս տեսանկյունից հատկապես կարևոր էր 2008թ. սեպտեմբերի 5-ից ՀԱԽ-ում նախագահությունը ստանձնելու հանգամանքը, որը առաջադրված զգալի թվով խնդիրների կարգավորման առումով Հայաստանի համար բավական բարդ շրջան էր:

Ըստ «ՀԱՊԿ մասնակից պետությունների ռազմական համագործակցության ոլորտում օգտագործվող հիմնական տերմիններ և հասկացություններ» տեղեկատու բառարանի՝ ՀԱՊ-ի մասնակից պետությունների դաշնադրային ռազմավարության հիմնական դրույթները կազմում են ռեալ ձևավորվող աշխարհ-

1 Տե՛ս www.mfa.am/hy/international-organisations/CSTO/

2 Տե՛ս www.odkb.gov.ru/start/index.htm

հաքաղաքական և ռազմական ռազմավարական իրադրությունում հնարավորագրեսիան կանխելու ու համատեղ հետմղելու նպատակով ռազմաքաղաքական ու ռազմական բնագավառներում՝ դաշնադրային ռազմական շինարարության, զորքերի (ուժերի) դաշնադրային (միացյալ) խմբավորումների պատրաստման և կիրառման, ՀԱՊ-ի մասնակից պետությունների կոլեկտիվ անվտանգության համակարգի ձևավորման և գործառման խնդիրների գործնական լուծման ու միջոցառումների իրականացման վերաբերյալ հայեցակարգային գաղափարների և տեսակետների համախումբը: 1992թ. մայիսի 15-ի Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի մասնակից պետությունների դաշնադրային ռազմավարության հիմնական դրույթները հաստատվել են ՀԱՊԿ-ի ՀԱԽ-ի 2000թ. մայիսի 24-ի որոշմամբ: Սակայն վերջին 2 տարում ՀԱՊԿ-ի մի շարք պետություններ ընդունել են ռազմական դոկտրիններ կամ նրանց նոր խմբագրումներ (Հայաստանի Հանրապետություն, Ղազախստանի Հանրապետություն և Տաջիկստանի Հանրապետություն), ինչի հետևանքով անհրաժեշտություն կա այդ փաստաթղթում կատարելու համապատասխան շտկումներ¹:

ՀԱՊԿ-ի Անվտանգության խորհրդում և մյուս կանոնադրական մարմիններում ՀՀ նախագահությունը հնարավորություն է տալիս նաև անդամ պետությունների ուշադրությունը հերթական անգամ հրավիրելու այն հանգամանքի վրա, որ անհրաժեշտ է վերանայել Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի ձևաչափում 90-ական թվականների վերջերին ընդունված տեսական բազան, որը որոշում է դաշնադրային ռազմական շինարարության օպերատիվ – ռազմավարական հարցերի ամբողջ համալիրը, քանի որ այդ տեսական բազան արդեն չի համապատասխանում ժամանակի

ոգուն և ռազմական անվտանգության ապահովման գործում ՀԱՊԿ-ի անդամ պետությունների գերակայություններին: Անհրաժեշտ է նաև շտկումներ կատարել պաշտպանական քաղաքականության ձևավորման գործընթացում:

Պաշտպանական քաղաքականություն ասելով՝ մենք հասկանում ենք այն որոշակի ուղեգիծը կամ գործելակերպը, որոնք պաշտպանական ոլորտում ղեկավարման կամ ապագա որոշումների իրականացման նպատակով ընտրվում են եղած բոլոր հնարավոր տարբերակներից, առաջադրված են բարձրագույն գործադիր իշխանության կողմից, կոչված են ուղղորդելու ռազմական ոլորտում գործերի կառավարման հետ կապված գործողությունները, որոշումները և այլ հարցեր ու հիմնված են ազգային անվտանգության ռազմավարության հիմնադրույթների վրա: Դա ռազմական ոլորտում պետության անվտանգության ապահովման մի յուրահատուկ ծրագիր է: Պաշտպանական քաղաքականության պլանավորման ժամանակ անհրաժեշտ է ձևակերպել և լուծել երկու հիմնական խնդիր, այն է՝ որոշել, թե վերջնական նպատակներին հասնելու համար ինչպես օգտագործել առկա միջոցները, և որոշել այն միջոցները, որոնք կազմակերպությանը կամ անդամ պետություններին հնարավորություն կտան ապագայում արդյունավետ կերպով չեզոքացնելու հավանական մարտահրավերները և սպառնալիքները: Առաջին խնդիրը ներառում է ինչպես ռազմավարական, այնպես էլ օպերատիվ ոլորտներ, ինչպես նաև մանրակրկիտ կերպով մշակված իրավիճակային պլանավորում, զորքերի կառավարում մարտական գործողությունների ժամանակ, այսինքն՝ զորքերի (ուժերի) կիրառում²:

Երկրորդ խնդիրը լուծելիս, եթե պաշտպանական քաղաքականության նկատմամբ կիրառվում է նպատակներին կողմնորոշված մոտեցում, պետք է հաշվի

1 Տե՛ս «Հայկական բանակ», 4(58).2008., էջ 78

2 Տե՛ս «Հայկական բանակ», 4(58).2008, էջ 79

առնել, որ հենց դրված նպատակներն են պայմանավորում ապագա զինված ուժերի կառուցվածքը: Օրինակ՝ պաշտպանական ոլորտի բարեփոխումները արդյունավետ չեն լինի, եթե պաշտպանական քաղաքականությունը և պլանավորումը կողմնորոշված չեն նպատակին հասնելուն: Այս ամենից կարելի է եզրակացնել, որ պաշտպանական քաղաքականությունն ընդգրկում է ինչպես նպատակները, այնպես էլ միջոցները, և հատկապես առաջադրված նպատակներն են որոշում զարգացումը¹:

Վերը ասվածի համաձայն՝ կոլեկտիվ անվտանգության Կովկասյան տարածաշրջանի ուժերի և միջոցների ձևավորումը պետք է շարունակվի Հայաստանի Հանրապետության ընդունած ազգային անվտանգության ռազմավարության, ինչպես նաև այն փաստի հաշվառմամբ, որ Հայաստանի Հանրապետությունը չունի ՀԱՊԿ-ի անդամ պետություններից որևէ մեկի հետ ընդհանուր սահման: Դա նշանակում է, որ 2007թ. հոկտեմբերի 6-ին ստորագրված «Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի անդամ պետությունների ագրեսիայի սպառնալիքի կամ ագրեսիայի ակտի դեպքում ռազմատեխնիկական օգնություն ցուցաբերելու մեխանիզմի մասին» արձանագրության կիրարկումը մեր հանրապետության նկատմամբ կապված կլինի որոշակի բարդությունների հետ և պահանջում է յուրահատուկ մոտեցում:

Վերը շարադրվածից ելնելով՝ Հայաստանի Հանրապետությունը ՀԱՊԿ շրջանակում իր գործունեությունը 2008 թ-ից հետո իրականացնում է առաջադրված խնդիրների լուծման և այդ ենթատեքստում համապատասխան օղակների հետ ակտիվ շփումների ուղղությամբ:

Այսպիսով՝ ՀՀ անկախության վերականգնումից հետո ՀՀ իշխանությունների առջև, իբրև միջազգային հարաբերությունների սուբյեկտ, ծառացավ արտաքին

քաղաքականության հարցը: Որակապես նոր ռազմաքաղաքական իրադրության պայմաններում ՀՀ պետք է կարողանար ապահովել սեփական անվտանգությունը սոցիալ-տնտեսական հետագա զարգացման համար: Հայաստանի Հանրապետության կողմից բաց քաղաքականության որդեգրումը, այլ պետությունների հակասություններից օգուտներ քաղելու ռազմավարությունից հրաժարվելը դեռ չէր նշանակում, որ փոխադարձության սկզբունքը հանդիսանալու էր այդ քալի տրամաբանական շարունակությունը: Այս հարցում երաշխիքներ չունենալու հետևանքով Հայաստանը արտաքին քաղաքականության գերակայություն համարեց նախկին խորհրդային պետությունների հետ նոր անվտանգության համակարգ հիմնելու հարցը, որն էլ հանդիսացավ Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագիրը: Դառնալով վերջինիս հիմնադիր անդամ՝ ՀՀ ակտիվորեն մասնակցեց դրա շրջանակում ինտեգրացիայի խորացմանը և արդյունքում, մեր կարծիքով, չսխալվեց: Հայաստանի Հանրապետությունը, հաշվի առնելով անվտանգության ապահովման գործում ռազմաքաղաքական շահերի ընդհանրությունը, ելնելով այս ուղղությամբ ջանքերի կենտրոնացման անհրաժեշտությունից, իր գործունեությունը Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպության հետ ներդաշնակեցնում է ռազմական քաղաքականության հիմնական ուղղությունների մշակման, տարածաշրջանային սկզբունքով անվտանգության համակարգի զարգացման, ռազմատեխնիկական համագործակցության, ռազմական ենթակառուցվածքների զարգացման, զինվորական կադրերի պատրաստման, ռազմական գիտության, միջազգային ահաբեկչության և այլ միջազգային հանցագործությունների դեմ պայքարի հարցերում:

Հոդվածի ներկայացման տարեթիվը՝
19.02.2015

1 Stu'/www.mil.am/1298098598

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Տե՛ս www.interfax.ru/politics/:
2. Տե՛ս Ժ. Մանուկյան, «ԱՊՀ ռազմաքաղաքական և սոցիալ-տնտեսական դիրսներում (1995-2001թթ)», էջ 92:
3. Տե՛ս www.nationalidea.am/publications.php?id=4514&l=A:
4. Տե՛ս www.odkb.gov.ru/start/indexpage.htm:
5. Տե՛ս www.mfa.am/hy/international-organisations/CSTO/:
6. Տե՛ս www.odkb.gov.ru/start/index.htm:

ОДКБ В КОНТЕКСТЕ ВОЕННОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ: ПОСЛЕДСТВИЯ ДЛЯ ВОЕННЫХ РЕФОРМ (2005-2010)

ГОР ТОВМАСЯН

*Ереванский государственный университет,
кафедра международных отношений и дипломатии, аспирант*

Последователи политического реализма утверждают, что государство остается одним из главных участников международных отношений, а сила – наиболее важным фактором для реализации национальных интересов. По нашему мнению, суть этой силы заключается в соотношении и в точной оценки национальных и международных возможностей. Если гарантией военной безопасности РА являются боеспособные вооруженные силы, вооруженные современным оружием, высоким уровнем боевой готовности и боевым духом, способные защитить национальный суверенитет и территориальную целостность государства, готовые к предотвращению и нейтрализации угроз военной безопасности, то применение международных возможностей для военной безопасности проявляется в сферах системы безопасности, особенно в рамках ОДКБ, с непрерывным развитием и установлением союзнических и партнерских отношений.

Дата представления статьи: 19.02.2015

CSTO IN THE CONTEXT OF ARMENIA'S MILITARY SECURITY POLICY: IMPLICATIONS FOR DEFENCE REFORMS (2005-2010)

GOR TOVMASYAN

Yerevan State University, Chair of International Relations and Diplomacy, Postgraduate student

The political realism trend followers claim that the state continues to be the main subject of international relations, and the strength for the most important factor for the realization of national interests. In our opinion, the essence of this force is the ratio and accurate assessment of national and international opportunities

If the guarantee of military security of the Republic of Armenia are combat-ready armed forces with modern armament, who have a high level of combat readiness and morale capable of defending national sovereignty and territorial integrity of the state, ready to prevent and neutralize threats to military security, then the application of international opportunities for military security is expressed within the security systems, especially within the framework of CSTO the continuous development and the establishment of partnerships and alliances.

Article submission date: 19.02.2015